

Odkrywanie talentów

DANUTA ELSNER

W Szkole Podstawowej im. Bronisława Tokaja w Nieporęcie, kierowanej przez nominowaną do tytułu Super Dyrektor 2024 Edytę Kuś, podjęto się trudnej sztuki umożliwienia uczniom odkrycia swoich zdolności. Przedsięwzięcie przygotowane w związku z obchodami Dnia Dziecka może podsunąć pomysły, jak wzbogacić dotychczasowy repertuar zajęć organizowanych z tej okazji na bardziej służące rozwojowi drzemiącego w naszych podopiecznych potencjału.

Gmina Nieporęt liczy ok. 16 tys. mieszkańców, a miasto niecałe 4 tys. Jest tu prężnie działający dom kultur oraz biblioteka publiczna, ale do innych instytucji kultury, nauki i sportu trzeba dojechać do Warszawy. Choć gmina jest dobrze skomunikowana ze stolicą, zapewnienie uczniom, zwłaszcza młodszym, udziału w organizowanych w niej imprezach czy zajęciach pozalekcyjnych jest sporym wyzwaniem dla wszystkich placówek oświatowych. Świadomość wyzwania legła u podstaw organizacji Dnia Dziecka w 2024 r. pod hasłem „Talenty są wśród nas” nie tylko dla uczniów Szkoły Podstawowej, ale też przedstawicieli samorządów uczniowskich z placówek z całej gminy Nieporęt.

Założenia

Każde dziecko jest zdolne, choć w różnym zakresie i stopniu. Jeśli w ponadprzeciętnym, uważa się, że ma talent. W młodszym wieku pewnie nie zdaje sobie z tego sprawy. Również rodzice nierzadko bywają nieświadomi potencjału

swoich pociech, więc ich zdolności mogą pozostać nieodkryte, a przez to zaprzepaszczone. Dlatego rolą nauczyciela jest pomóc uczniowi je ujawnić, następnie aktywnie wspierać w rozwoju jego wewnętrznych zasobów, tworząc sprzyjające warunki wzmacniające motywację do uczenia się rzeczy nowych i nabywania biegłości w wybranych czynnościach, a w konsekwencji do osiągania sukcesów w jakiejś dziedzinie.

W literaturze naukowej znaleźć można dużo typologii zdolności. Ich przedstawienie, choćby wybiórcze, wykracza poza ramy tego artykułu. Wielość i różnorodność podejść oraz ich interpretacji jest specyfiką nauk humanistycznych. Komplikuje to klarowne i zwięzłe ujęcie prezentowanego zagadnienia oraz utrudnia wybór typologii.

Najczęściej wyróżnia się zdolności ogólne, kierunkowe i twórcze. Te pierwsze, zwane też poznawczymi lub akademickimi, są odnoszone do poziomu inteligencji wyrażanego w postaci IQ. Uzdolnienia kierunkowe ujawniają się w jakiejś dziedzinie aktywności, np. artystycznej, sportowej, społecznej, językowej, plastycznej, przyrodniczej, matematycznej,

ZDANIEM EKSPERTA

dr Krystyna Liszka, pedagożka, specjalistka w zakresie dydaktyki ogólnej i edukacji wczesnoszkolnej:

Termin „talent” zastosowano w tej innowacji bardzo szeroko i nadano mu potoczne znaczenie. Utożsamiono je z pasją, zainteresowaniem, hobby czy wręcz zaciekawieniem daną sferą codziennego, pozaszkolnego życia dziecka. Takie aktywności mogą mieć charakter chwilowy i nie muszą prowadzić do wyraźnych lub wybitnych osiągnięć w danej dziedzinie.

To podejście wynika z postrzegania dziecka jako osoby, która jest indywidualnością i ma prawo do samorealizacji w sferze zgodnej z jego osobistym rytmem rozwoju dostosowanym do świadomych preferencji oraz mniej lub bardziej wyraźnych potencjałów i innych cech osobowości. Zaproponowany sposób obchodów Dnia Dziecka jest próbą akceptacji założeń tzw. szkoły alternatywnej, która uzupełnia podejście tradycyjne w edukacji uwarunkowane podstawą programową jednolitą dla wszystkich uczniów na każdym poziomie kształcenia szkolnego.

Wzmacnianie własnych potencjałów i preferencji edukacyjnych pozwala uczniowi przyjąć perspektywę wertykalną (opartą na samoocenie), nie horyzontalną (opartą na kontroli zewnętrznej i porównaniu z zewnętrzną skalą ocen). Innymi słowy: dzięki innowacji uczeń znajduje swoje mocne strony, a nie porównuje się z innymi pod względem określonych poziomów realizacji jednolitego programu wybranych wiadomości i umiejętności zawartych w podstawie programowej.

muzycznej, technicznej, pedagogicznej, przywódczej. Natomiast uzdolnienia twórcze uzewnętrzniają się odchodzeniem od utartych schematów myślenia i działania, przez co człowiek staje się kreatorem nowych, wartościowych społecznie dzieł i idei (Uszyc-Jarmoc i in., 2014, s. 27–28).

Rzadko spotyka się osoby o zdolnościach wielokierunkowych. Zwykle przejawiają je w jakiejś dziedzinie. Trzeba też wziąć pod uwagę, że *uczniowie zdolni nie stanowią jednolitej grupy, ich cechy psychiczne, oczekiwania i potrzeby są zróżnicowane, a zasoby i osiągnięcia stopniowalne* (tamże, s. 26).

Założenia te legły u podstaw takiej organizacji obchodów Dnia Dziecka w Szkole Podstawowej w Nieporęcie, by każdy uczeń mógł odkryć swoje zdolności poprzez zabawę i ciekawe aktywności. Przygotowano wiele stanowisk tematycznych pozwalających sprawdzić się w różnych działaniach i odnaleźć to, co dziecku wychodzi najlepiej, co je interesuje i się podoba. Przyjęto, że sukces życiowy nie jest tylko przejawem preferowanych w szkole zdolności akademickich, więc stanowiska były związane z aktywnościami w dużej mierze wychodzącymi poza zakres treści ujętych w podstawie programowej.

Taka organizacja obchodów Dnia Dziecka miała:

- umożliwić każdemu uczniowi odkrycie swoich talentów,
- pomóc w budowaniu pozytywnego obrazu samego siebie oraz wpłynąć na podwyższenie samooceny,
- pokazać, jak aktywnie spędzać czas z nastawieniem na aktywność fizyczną i zdrowy styl życia,
- ułatwić nawiązanie relacji z osobami o podobnych zainteresowaniach,
- wzbudzić szacunek wobec różnorodności – każdy obdarzony jest innymi zdolnościami,
- przyczynić się do sukcesu szkolnego na miarę możliwości każdego ucznia,
- wskazać drogę do osiągnięcia w przyszłości sukcesu zawodowego i życiowego oraz pomóc w realizacji założeń doradztwa zawodowego w szkole.

Uznano, że włączenie rodziców w organizację obchodów spowoduje nawiązanie silniejszych więzi w społeczności szkolnej i wzbudzi poczucie wspólnej odpowiedzialności za uatrakcyjnianie oferty szkoły, a zaproszenie przedstawicieli samorządów uczniowskich z pobliskich szkół pomoże w integracji dzieci i młodzieży w gminie oraz pozytywnie wpłynie na dotyczące ich decyzje podejmowane na szczeblu lokalnym.

Realizacja

W myśl powiedzenia „dla każdego coś miłego” na terenie szkoły i w jej otoczeniu przygotowano związane z konkretnymi aktywnościami stanowiska:

- **plastyczne** – skupiono się na nim na sensoplastyce angażującej zmysły, pobudzającej kreatywność oraz rozwijającej wyobraźnię poprzez malowanie na rozciągniętym streczu, co miało pomóc dzieciom pokonać wątpliwości do swoich zdolności plastycznych;
- **garncarskie** – umożliwiało wykonanie naczyń z gliny na kole garncarskim, dzięki czemu uczniowie ćwiczyli umiejętności manualne, cierpliwość, precyzję, koordynację wzrokowo-ruchową;

- **rycerskie** – służyło sprawdzeniu tężyzny fizycznej, poznaniu dawnej broni (mieczy, toporów, tarcz) oraz rozwijaniu zainteresowań historią i kształtowaniu postaw patriotycznych;
- **florystyczne** – pozwalało na nabywanie umiejętności układania kompozycji przestrzennych, łączenia kwiatów z różnymi materiałami, pogłębianie wiedzy botanicznej oraz zapoznanie się z zawodem florysty;
- **origami** – wspierało rozwijanie umiejętności manualnych i percepcji wzrokowej oraz kształtowanie zmysłu estetycznego poprzez składanie figurek z kolorowego papieru;
- **fryzjerskie** – dawało możliwość rozwijania umiejętności manualnych oraz chęci dbania o swój wizerunek poprzez ozdabianie własnych włosów lub projektowanie i układanie fryzur na modelach głów;
- **naukowe** – służyło zdobywaniu umiejętności cyfrowych, rozwijaniu logicznego myślenia, doskonaleniu wiedzy z geometrii, fizyki i technologii poprzez programowanie robotów edukacyjnych oraz wykorzystanie długopisów 3D, laptopów i sprzętu foto-wideo;

Swoje talenty odkrywały zarówno dzieci, jak i dorośli

- **przyrodnicze** – wspomagało rozwijanie ciekawości poznawczej oraz szacunku do przyrody ożywionej i nieożywionej poprzez wykonywanie preparatów mikroskopowych, prowadzenie obserwacji papugi nimfy, węża zbożowego, gekona i żółwi, a także korzystanie z klucza do oznaczania gatunków kręgowców;
- **zagadek** – poprzez rozwiązywanie różnego rodzaju quizów, rysowanie występujących w nich postaci, dociekanie znaczenia użytych pojęć i odczytywanie instrukcji promowano rozwijanie takich procesów myślowych jak: porównanie, analiza, synteza, uogólnienie;
- **filozoficzne nr 1 „Zmysły czy rozum?”** – służyło propagowaniu wiedzy, że zarówno rozum, jak i zmysły są podatne na błędy; poprzez zabawy i eksperymenty naukowe pobudzano ciekawość poznawczą dzieci, uczono analizy i interpretacji zjawisk;
- **filozoficzne nr 2 „W gaju Akamedosa”** – nawiązywało do Akademii Platona; pomagało pogłębić wiedzę na temat dysput filozoficznych prowadzonych w starożytnej Grecji, przyczyniając się do ćwiczenia umiejętności dyskusowania i argumentowania;
- **pożarnicze** – skupiało się na poszerzeniu wiedzy na temat przepisów przeciwpożarowych oraz zawodu strażaka;

Szkolne projekty

- dzieci brały udział w pokazach strażackich, jeździły wozem strażackim i zapoznały się z jego wyposażeniem;
- medyczne – służyło nauce kompetentnego wzywania pomocy oraz udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej poprzez ćwiczenie na fantomie resuscytacji krążeniowo-oddechowej, odpowiedniego ułożenie poszkodowanego, opatrywania ran;
 - sportowe dla najmłodszych – popularyzujące gry zespołowe, podczas których dzieci uczyły się współpracy, zasad fair play, celebrowania sukcesów i radzenia sobie z emocjami, zwłaszcza w przypadku przegranej, oraz odkrywały sposoby aktywnego spędzania czasu i dbałości o zdrowie;
 - sportowe dla starszych – było miejscem rozgrywek drużynowych, poznania ich organizacji i taktyki, zdobywania umiejętności wspierania się w trudnych, nagłych sytuacjach;
 - do gry w tenisa ziemnego – skupiało się na sporcie wpływającym na rozwój koordynacji ruchowej, na poprawie sylwetki, kształtowaniu charakteru, wspieraniu zdrowia i dobrego samopoczucia;
 - muzyczne – umożliwiało słuchanie różnych rodzajów muzyki, odkrywanie zdolności wokalnych, m.in. poprzez śpiewanie karaoke; publiczne występy wzmacniały samoocenę uczniów;
 - do wypoczynku na łonie natury – stwarzało szanse relaksu, uwolnienia się od stresu, sprzyjało rozwojowi samoświadomości, odczuwania i nazywania własnych emocji, a jednocześnie ćwiczenia technik oddechowych, relaksacyjnych masażu, wizualizacji i uważności.

Efekty

Nowy sposób obchodów Dnia Dziecka przyniósł efekty w wymiarze indywidualnym, wewnątrzszkolnym i środowiskowym. Dzieciom stworzono szanse odkrycia swoich talentów i poinformowania o nich rodziców, co mogło zaowocować wsparciem w aktywnościach pozaszkolnych realizowanych również w gronie rodzinnym. Natomiast nauczyciele mieli okazję zaobserwować, jaką popularnością wśród dzieci i młodzieży cieszą się poszczególne stanowiska oraz jakie grupy wiekowe wybierają konkretne aktywności. Choć nie była to diagnoza przeprowadzona z zastosowaniem metod badawczych, zdobyli wiedzę o uczniach rzadko ujawniającą się podczas zajęć lekcyjnych. W kolejnym roku szkolnym przełożyło się to na zaproponowanie odpowiednich do poczynionych obserwacji kółek zainteresowań.

Efekt ubocznym była integracja rodziców uczniów klas I–III. Pod przewodnictwem i w reżyserii Katarzyny Kosmali, nauczycielki edukacji wczesnoszkolnej, matki i ojcowie przy-

Bibliografia:

- Kwaśniewska J.M., *21 kluczy do twórczego życia dziecka*, Warszawa 2025
- Kwaśniewska J.M., *Droga do kreacji, czyli trening twórczości XXI wieku*, Warszawa 2023
- Uszyc-Jarmoc J., Kunat B., Tarasiuk M.J., *Sukcesy uczniów zdolnych. Fakty – Narracje – Interpretacje*, Białystok 2014

gotowali spektakl teatralny *Baśniowy Ambaras* autorstwa Agi Sotor i Marty Kisiel. Występują w nim znane dzieciom z popularnych bajek postacie, które zmieniają przypisane im role, wprowadzając wielkie zamieszanie.

Z kolei udział przedstawicieli samorządów uczniowskich ze szkół działających w gminie Nieporęt zaowocował nawiązaniem współpracy między placówkami z różnych poziomów edukacyjnych.

Dalsze plany

Podsumowanie obchodów Dnia Dziecka na zebraniu rady pedagogicznej pomogło dostrzec, że zaproponowane aktywności skupiały się przede wszystkim na odkrywaniu zdolności kierunkowych, natomiast w mniejszym stopniu ogólnych i twórczych. W związku z tym postanowiono pogłębić wiedzę z zakresu psychologii osobowości, koncentrując się na takich pojęciach jak: zdolności, uzdolnienia, talent, geniusz, w powiązaniu z aktywnościami nauczyciela w procesie kształcenia i wychowania. Następnie wiedzę na ten temat przekazać w przystępny sposób rodzicom na wywiadówkach i zebraniach oraz podczas indywidualnych rozmów (Kwaśniewska, 2023; Kwaśniewska 2025). Uznano, że organizując kolejne obchody Dnia Dziecka, można rozważyć następujące motywy przewodnie przedsięwzięcia:

- kompetencje przyszłości – z naciskiem na model 4K (kreatywność, krytyczne myślenie, komunikacja, kooperacja),
- inne kultury – ze zwróceniem szczególnej uwagi na reprezentowane przez spotykanych w Polsce imigrantów, wskazując przy tym zalety różnorodności tradycji, obyczajowości i obrzędowości,
- sztuczna inteligencja – i jej zastosowanie w procesie nauczania i uczenia się,
- różne aspekty zdrowia – fizycznego, psychicznego, społecznego,
- ekologia – w powiązaniu z negatywnymi zmianami wywołanymi przez człowieka w oparciu o przykłady z najbliższego środowiska przyrodniczego.

Postanowiono też w organizację obchodów Dnia Dziecka w większym stopniu włączyć rodziców, zwłaszcza uczniów klas IV–VIII, wcześniej rozpoznając ich pasje i możliwości.

Zakończenie

Dzieci i młodzież są dziś przebudźcowane, dlatego warto stworzyć im też przestrzeń do nudy. Ma ona wiele zalet: jest inspirująca i twórcza, poprawia koncentrację uwagi, uczy cierpliwości, zwiększa samoświadomość, wprowadza w stan relaksu, służący introspekcji i swobodnemu przepływowi myśli. Sprzyja to poszukiwaniu nowych form ekspresji, co może prowadzić do odkrywania swoich talentów.

dr Danuta Elsner
jest członkinią kolegium redakcyjnego „Dyrektora Szkoły” i uczestniczką licznych projektów międzynarodowych.